

Навчально-науковий інститут менеджменту та психології,
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», НАПН України
04053, м. Київ, вул. Січових стрільців, 52-А
Учебно-научный институт менеджмента и психологии,
ДВНЗ «Университет менеджмента образования», АПН Украины
04053, г. Киев, ул. Сечевых стрельцов, 52-А
Navchalno-naukovyi instytut menedzhmentu ta psykholohii,
DVNZ «Universytet menedzhmentu osvity», NAPN Ukrainy
04053, m. Kyiv, vul. Sichovykh striltsiv, 52-A

АНАЛІЗ ДЕФІНІЦІЇ ПОНЯТТЯ «УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ»

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку професійно-технічної освіти в Україні особливої ваги набирає проблема взаємовідповідності змін у навчально-виховному процесі та системі управління професійно-технічними навчальними закладами (ПТНЗ). Їх поява в освітньому просторі України, різноманіття, змістовна робота щодо запровадження особистісно орієнтованого, багатопрофільного, проектного навчання тощо потребують конструювання ефективних систем управління із застосуванням технологій, адекватних процесам, що відбуваються в освіті. Вони мають бути спрямовані на модернізацію управлінських взаємозв'язків в освітянській сфері, організацію та забезпечення належного стану навчально-виховного процесу в закладах освіти.

Дослідження проблем управління ПТНЗ потребує насамперед дефініції поняття «управління», яке з'явилося в науці і практиці не так давно. Вивчення словникової літератури дає змогу з'ясувати, що дане поняття походить від давньоанглійського «manage» (латинське слово «манус»), що означає «рука». Найчастіше з поняттям «управління» в педагогічному менеджменті застосовується слово «керівництво». У сучасній науці і практиці ці поняття виступають як ідентичні, взаємозамінні. У теорії управління і менеджменту налічується безліч дефініцій категорії «управління». Проаналізувавши та систематизувавши їх, пропонуємо виділити основні концептуальних підходи до визначення терміну «управління професійно-технічним навчальним закладом».

Аналіз досліджень і публікацій. Науково-теоретичні та організаційно-педагогічні основи управління в системі професійно-технічної освіти детально висвітлені в працях Д. Айстраханова, С. Артюха, С. Батишева, А. Дьоміна, Г.Єльнікової, В. Олійника, Л. Петренко, В.Свистун, Л. Сергєєвої, О. Щербак, М. Ярмаченка та ін.

Аналіз наукових праць зарубіжних дослідників (А. Барабанчиков, О. Бондарев-

ська, М.Букач, О. Гармаш, Т. Іванова, Н. Комар, С.Муцинов, О. Рудницька, С. Пекельна та ін.) та вітчизняних учених, зайнятих проблемами розвитку менеджменту освіти в країні (А. Вовчак, Б. Гаєвський, А. Гошко, О. Грішнова, І. Зязюн, Г. Єльнікова, Л. Калініна, Л. Карамушка, С. Королюк, В. Олійник, В. Родін, С. Подмазін та ін.) дають підставу констатувати, що «управління професійно-технічним навчальним закладом» як спеціальне наукове поняття потребує всебічного розгляду, оскільки являє собою педагогічну систему і водночас її елемент, особистісне утворення, діалектичну інтегровану єдність соціальних цінностей, між якими існують певні зв'язки і відношення, що формуються, реалізуються, вдосконалюються в різноманітних видах професійно-педагогічної діяльності.

Метою дослідження є проведення аналізу дефініцій поняття «управління професійно-технічним навчальним закладом».

Виклад основного матеріалу. У педагогічному дослідженні аналіз словникової літератури є важливим і необхідним етапом вивчення понятійного компоненту структури концепту. Насамперед, вважаємо за необхідне з'ясувати суть поняття «дефініція», яка достатньо повною мірою розкрита у гуманітарній енциклопедії: дефініція або визначення (утворено від латинського слова: «definitio» – межа, кордон) – це, по-перше, логічна операція, що розкриває зміст (сєнс) імені за допомогою опису істотних і характерних ознак предметів або явищ, що позначаються даними ім'ям (денотата імені); а по-другому, це експлікуюче значення терміну мови, або поняття [3].

Визначення дефініцій поняття «управління професійно-технічним навчальним закладом» пов'язано із тлумаченням основного поняття «управління», а тому наступним кроком нашого дослідження є визначення його суті.

Процеси управління як особливий вид діяльності людей виникли як потреба забезпечити цілеспрямованість й узгодженість роботи

людей. У міру зростання спільної діяльності, її ускладнення, поглиблення спеціалізації та кооперації праці виникла потреба виділення управлінської праці як специфічної трудової діяльності. З'явилася потреба в керівниках, здатних приймати грамотні, обґрунтовані рішення і керувати тисячами найманих кваліфікованих працівників, а також у визначенні їх кола обов'язків, повноважень і відповідальності. Потрібні були професіонали, компетентні менеджери, здатні організувати управління виробництвом на науковій основі, які вміють діяти в рамках законів.

Таким чином, управління – це осмислена дія людини на процеси, об'єкти, а також на людей для надання потрібної спрямованості їх діяльності і отримання бажаного результату [21]. Очевидно, щоб забезпечити ефективність управління, необхідно перш за все знати його методологічні та теоретичні основи. У зв'язку з цим ми звернулись до вивчення його історичних витоків і сутності.

Одну із перших теорій управління створив Конфуцій (551- 479 рр. до н.е.). Для нас це посилення є цінним насамперед тим, що Конфуцій проявляв турботу про людей. Це управління без компромісів, воно передбачає турботу про людей і їх благо, а ще захист ідей строгої соціальної диференціації, ієрархічного розподілу обов'язків між членами суспільства [1].

Поняття «управління» багато в чому визначається специфікою досліджуваного об'єкта. Так, кібернетика характеризує управління як спроможність цілісних динамічних утворень здійснювати цілеспрямовану перебудову своїх організмів відповідно до змін умов у внутрішньому і зовнішньому середовищі їх існування. Ця перебудова відбувається шляхом переробки інформації, що циркулює за принципом прямого і зворотного зв'язку між керуючим пристроєм та керованою системою. Завдяки управлінню та або інша система не тільки підтримує свою цілісність, а й оптимізує своє функціонування [21].

Необхідно зробити застереження, що не кожний вплив людини на предмети навколишнього середовища й людей є управлінням. Може йтися про управління тільки в разі, коли невеликий по зусиллю та витраченій енергії вплив породжує значний, відчутний результат. Як правило, управління має на меті впорядкованість будь-якого процесу, організацію спільної діяльності людей шляхом узгодження та координації їх зусиль. Розрізняють два основних види управління: управління за допомогою примусу, без необхідного взаєморозуміння, злагоди та співчуття виконавців, й відповідно другий вид – управління на основі загальної згоди. Управління на основі загальної згоди – єдиний ефек-

тивний вид управління [22].

На практиці для визначення діяльності з координації роботи людей найчастіше використовують такі поняття: «адміністрування», «управління», «менеджмент», «керівництво». Так, поняття «адміністрування» поширюється на управління державними органами, а також для визначення процесів керівництва діяльністю апарату управління підприємства. Три інші поняття розглянемо докладніше.

Слово «управління» відповідає латинському «administration», що в перекладі означає «діяльність під чийось керівництвом, служба у підпорядкованості». Це найбільш загальне поняття, яке поширюється на безліч процесів, явищ, об'єктів (державні, громадські, господарські, технічні системи). Суть поняття «управління» визначається по-різному в філософії, політекономії, кібернетиці, психології, праві, політології та інших науках. Деякі вчені в термін «управління» вкладають універсальне поняття, яке в кожен історичну епоху, в тому або іншому державному устрої суспільства, з одного боку, зберігає в собі класичні риси й ознаки, а з іншого – наповнюється новим змістом, яке відображає ті або інші особливості історичної епохи [22].

У безлічі різних визначень підкреслюється значення того чи іншого аспекту управлінської діяльності. Так М. Мескон, Ф. Хедоурі, М. Альберт переконують, що «управління – це процес планування, організації, мотивації і контролю, який необхідний для того, щоб сформулювати і досягти цілей організації» [11]. Саме цілеспрямовану дію на об'єкт з метою змінити його стан або поведінку у зв'язку зі зміною обставин називають управлінням О. Кузьмін і О. Мельник [8]. Відповідно, за визначенням О. Соколова, «управління» – це особливий вид діяльності керівного і адміністративного характеру, яке здійснюється в межах постійно діючої, цілеспрямованої системи колективної праці в усіх галузях суспільного життя [19]. Іншої точки зору до визначення «управління» має А. Нікуліна, яка вважає, що управління – це вплив на об'єкт за допомогою інформації для досягнення певної мети [12]. В. Пікельна наводить декілька трактувань поняття «управління». Вона називає його процесом упорядкування системи, при якому заздалегідь поставлена мета; керівництвом колективом людей; складним цілеспрямованим процесом впливу керуючої системи на керований об'єкт, здійснюваного за певною технологією за допомогою системи різноманітних методів і технічних засобів; впливом на колектив людей з метою координації й узгодженості їх діяльності [16].

Управлінням, відповідно до тлумачних словників, називають об'єктивний процес упоряд-

кування систем, суть якого полягає в забезпеченні їхньої цілісності, підтримання заданого режиму діяльності й досягненні мети шляхом обміну інформації між їхніми підсистемами (керуючою і керованою) каналами прямого і зворотного зв'язку, а також «спрямування діяльності роботи когось, чого-небудь; бути на чолі когось, чогось; спрямування ходу якогось процесу, вплив на розвиток, стан чого-небудь» [13; 20].

Поняття «управління освітою» згідно словника «Професійна освіта» тлумачиться як «цілеспрямована діяльність людей, за допомогою якої забезпечуються оптимальні умови функціонування освіти, створюється системний механізм її регулювання на загальнодержавному місцевому рівнях і у навчально-виховних закладах, і наукових установах освіти». Це визначення повністю підходить і до управління професійно-технічною освітою, яка є складовою системи національної освіти України і спрямована на формування у громадян професійних знань, умінь, навичок, розвиток духовності, культури, відповідного технічного, технологічного й економічного мислення з метою створення умов для їхньої професійної діяльності [17].

Розглядаючи адміністративне право, О. Костькова наголошує, що поняття управління – це дії розпорядчого характеру, спрямовані на функціонування складно організованих систем, які покликані забезпечити їх збереження, підтримати режим діяльності. Виділяючи об'єкт, суб'єкт і зміст управління О. Костькова стверджує, що об'єкт управління – різні системи і їх складові (люди, явища, події тощо). Суб'єкти управління – це завжди люди. Так, виділяючи дві групи суб'єктів управління: одноосібні (директор) та колегіальні (групи людей), вона визначає, що зміст управління – праводносини, що виникають в ході управлінської діяльності, які включають в себе вплив на об'єкти шляхом узгодження, напрямів різних дій, процесів суб'єктом управління, шляхом застосування відповідних методів і механізмів [6].

Отже, результати вивчення наукових джерел уможливають висновок, що немає єдності у поглядах на сутність управління, представлених у публікаціях українських науковців останніх років. Так, науковці зазначають, що управління – це діяльність, яка забезпечує планомірний і цілеспрямований вплив на управлінську систему з метою її максимального функціонування; інші розглядають управління як сукупність організаційних, методичних, кадрових та інших заходів, спрямованих на продуктивне функціонування педагогічного процесу [21]. Таким чином, управління з'єднує

людські і матеріальні ресурси для виконання завдань, що стоять перед організацією.

Окрім цього, необхідно зазначити, що застосування терміну «управління» правомірне щодо загальної характеристики цього виду людської діяльності. Якщо мова йде про зміст, форми і методи управлінського впливу суб'єкта управління на об'єкт управління в умовах ринкової економіки, то тут застосовується термін «менеджмент».

Поняття «менеджмент» використовується переважно для характеристики процесів управління господарськими організаціями в умовах ринку. У широкому розумінні менеджмент – це наука про теорію управління виробництвом, яка орієнтована, по-перше, на людину як на основне джерело підвищення продуктивності роботи, а по-друге – на реалізацію об'єктивних економічних законів та узгодження економічних інтересів. У вузькому розумінні менеджмент – це процес, спрямований на ефективне використання ресурсів для досягнення організаційних цілей в постійно мінливих умовах [22].

З огляду на тему нашого дослідження варто взяти до уваги, що управління підприємством включає управління працівниками, засобами виробництва, матеріальними ресурсами, фінансами та інформацією. Провідне місце тут належить управлінню персоналом. Сукупність усіх перерахованих видів і форм управління в науковій літературі прийнято називати менеджментом або керівництвом.

Поняття «керівництво» застосовується, як правило, для характеристики вміння того чи іншого керівника впливати на поведінку і мотиви діяльності підлеглих з метою вирішення виробничих задач. На думку О. Кузьміна, керівництво – це управління людьми. Ця діяльність включає забезпечення співпраці між працівниками організації, кадрову політику, навчання, інформування, мотивацію працівників [19]. Таким чином, керівництво – це процес впливу на поведінку і мотиви діяльності підлеглих з метою вирішення виробничих завдань.

У наукових працях Л. Петренко зазначається, що термін «керівник» вживається стосовно до осіб, які представляють установу або підприємство, спрямовують діяльність і керують іншими людьми в їх спільній діяльності в досягненні певних цілей. Керівник – це особа, яка наділена повноваженнями приймати управлінські рішення і здійснювати організацію їх виконання, яка більшу частину робочого часу відводить керівництву персоналом [15].

Таким чином, основна відмінність між поняттями «керівник» і «менеджер» полягає в тому, що керівники – це особи, які призначені чи обрані на керівні посади або зайняли їх

за власним бажанням (власники підприємств). Вони можуть мати будь-яку спеціальність, наприклад: інженер, економіст, фінансист, агроном, вчитель. А менеджер – це професіонал, який в обов'язковому порядку займає офіційну посаду й має спеціальну управлінську освіту.

Провідну роль серед процесів й засобів взаємодії відіграє управління як вид діяльності, що забезпечує ефективне й продуктивне досягнення цілей шляхом планування, організації діяльності, здійснення лідерства (керівництва) та контролю за організаційними ресурсами, до яких належать: люди (людські ресурси); капітал; матеріали, технології та інформація [9].

Подальший науковий пошук ми вважали за доцільне спрямувати на з'ясування суті поняття «управління людськими ресурсами». Згідно глосарію основних термінів професійної освіти: «Управління людськими ресурсами – комплексний термін, який охоплює набір: атестацію, підготовку та професійний розвиток працівників, які працюють в організації» [2]. Г. Дмитренко розглядає управління як діяльність: «Управління трудовими ресурсами – організація доцільної трудової діяльності людей в інтересах суспільства, конкретної організації і самої людини» [4].

З творчою діяльністю людей пов'язаний педагогічний менеджмент, який має свою специфіку. Так, у роботі В. Симонова [18] педагогічний менеджмент характеризується як теорія, методика і технологія ефективного управління освітнім процесом. Він підкреслює, що менеджмент взагалі можна розуміти як уміння керівника домагатися поставлених цілей, використовуючи працю, інтелект і мотиви поведінки інших людей, і як сплав науки і мистецтва управління людьми і соціальними процесами.

Безумовно, у сучасну професійну педагогіку вводяться нові поняття й категорії, що вказує на її постійний розвиток і конвергенцію з іншими науками, зокрема, менеджментом. А тому актуальності набуває обґрунтування понятійного апарату дослідження, його смислове визначення. Згідно з нормативно-правовими документами під поняттям «керівники» ПТНЗ нині розуміють: директора і його заступників, директора (завідувача) філіалу, завідувача відділення, старшого майстра, методиста, тобто тих осіб, які працюють на керівних посадах, визначених Типовими штатними нормативами ПТНЗ. Вони мають затверджені функціональні обов'язки, що корелюють зі змістом наукової категорії «менеджер освіти».

Водночас зазначимо, що менеджер освіти – це особа, яка професійно здійснює функції педагогічного менеджменту на рівні будь-якої педагогічної системи (від міністра освіти, його заступників, інспекторів відділів освіти

і до окремого викладача). Менеджер навчально-пізнавального процесу – це вчитель, вихователь, викладач, педагог, який виступає в професійній ролі суб'єкта системи управління навчально-пізнавальною діяльністю тих, кого він навчає і виховує. Менеджер навчально-виховного процесу – це керівник закладу освіти (директор, його заступники), який виступає в професійній ролі суб'єкта системи управління навчально-виховною (педагогічною) діяльністю працівників освіти. Тому, коли йдеться про педагогічний менеджмент, то мають на увазі управління, притаманне цілісному навчально-виховному процесу як окремій педагогічній системі типу «заклад освіти» [7].

У проекції на освітній процес педагогічний менеджмент – це комплекс принципів, методів, організаційних форм і технологічних прийомів управління, спрямований на підвищення ефективності освітнього процесу. Можна відзначити, що будь-який викладач є, по суті, менеджером навчально-пізнавального процесу (як суб'єкт управління ним), а керівник ПТНЗ – менеджером навчально-виховного процесу в цілому [14].

Аналіз управління навчальними закладами та вивчення стану на сучасному етапі практичної діяльності визначають, що ПТНЗ – це цілісне соціальне утворення, яке має власну структуру і виконує специфічні функції в суспільстві: виховує та навчає учнів, забезпечує їхню професійну самореалізацію в галузевих підрозділах.

Отже, погоджуючись з думкою Л. Петренко, ми визначаємо, що управління ПТНЗ – це діяльність людей (управляючої підсистеми), спрямована на реалізацію мети навчального закладу, забезпечення його функціонування шляхом створення оптимальних прогностичних, педагогічних, психологічних, кадрових, організаційних, матеріально фінансових та інших умов, що передбачають закономірності й особливості розвитку процесів виховання, освіти і науки, їх організацію та здійснення, забезпечення навчального процесу кадрами, майном, фінансами [15].

Безумовно, існує безліч інших дефініцій, відповідно за якими управління визначається як елемент, функція, вплив, процес, результат, вибір тощо. Відповідно підкреслимо, якщо управління здійснює суб'єкт, то його слід розглядати як діяльність. Це дає змогу констатувати: управління – вид практичної діяльності та пояснити «багатогранність» управління, а також примирити між собою різні підходи до визначення даного поняття.

Отже, підсумовуючи результати вивчення суті поняття «управління», наведемо його тлумачення стосовно навчального закладу: «це

цілеспрямована, активна взаємодія керівника з іншими учасниками освітнього процесу з метою забезпечення координації зусиль щодо оптимального функціонування установи та переведення її на більш високий якісний рівень.

Резюмуючи представлені вище дефініції, приходимо до висновку, що управління ПТНЗ – це цілеспрямована дія на цілісну систему навчального закладу або окремої підсистеми, що утворюють ціле, з метою забезпечення функціонування, удосконалення, розвитку, оптимального досягнення мети – підготовки кваліфікованих кадрів.

Відтак, аналіз дефініцій поняття «управління професійно-технічним навчальним закладом» дає змогу зробити кілька **висновків**: кожний з розглянутих термінів більшою або меншою мірою відображає об'єктивно притаманні управлінню особливості, але не відображає усього

їх комплексу; теорії «наукового управління», «людських стосунків», «економічної ефективності освіти», «розвитку освітнього закладу» підходять до організації як до системи і пропонують шукати відповіді на всі питання, що виникають, усередині самої системи; сучасні зарубіжні теорії управління, з одного боку, намагаються подолати обмеженість попередніх теорій, а з іншого – інтегрувати все найцінніше, що було в більш ранніх теоріях; сучасна теорія управління навчальними закладами фактично спирається на моделі управління з явно обмеженими можливостями – теорії наукового управління та адміністративного управління.

Метод аналізу дефініцій сприяв розумінню сутності в системі управління у професійно-технічному навчальному закладі та визначенню основних складових щодо його ефективного розвитку.

Література

1. Богута І. Історія філософії в короткому викладі / Пер. з чеського І. Богута. – М.: Думка, – 2004. – 590с.
2. Глосарій основних термінів професійної освіти / упоряд. Т. М. Десятов / за заг. ред. Н. Г. Ничкало. – К.: Вид-во «АртЕк», 2009. – 192 с.
3. Гуманитарная энциклопедия: информационно-аналитический портал [Электронный ресурс] // Центр гуманитарных технологий. – 2016. – Режим доступа до ресурсу: <http://gtmarket.ru/encyclopedia/>.
4. Дмитренко Г. А. Управління людськими ресурсами: навч. посіб. / Г. А. Дмитренко, Н. Г. Протасова. – Х.: Олді-плюс, 2006. – 66с.
5. Енциклопедія освіти / Акад. пед наук України, головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040с.
6. Костькова О. В. Адміністративне право / О. В. Костькова. – М.: Аллель, 2010. – 64с.
7. Крижко В. В. Теорія та практика менеджменту в освіті Навчальний посібник. Видання 2-ге допрацьоване. – К.: Освіта України, 2005. – 256 с.: мал.
8. Кузьмін О. Е. Основи менеджменту / О. Е. Кузьмін, О. Г. Мельник. – К.: «Академвидав», 2003. – 414с.
9. Мармаза О. І. Менеджмент в освіті: секрети успішного управління. – Х.: Вид. Група «Основа», 2005. – 205с.
10. Мармаза О. І. Менеджмент в освіті: дорожня карта керівника / О. І. Мармаза. – Х.: Видав, група «Основа», 2007. – 448 с. – (Серія «Адміністратору школи»).
11. Мескон М. Основи менеджменту / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі; перекл. з англ. Л. І. Євченко. – М.: В-во «ДЕЛО», 2007. – 493с.
12. Никулина А. С. Социально-психологические основы управленческой деятельности / А. С. Никулина – Донецк. – 1992. – 36с.
13. Новий тлумачний словник української мови у 3 т., Т. 1,3 [уклад. В. Яременко, О. Сліпущко]. – К.: Аконтіт, 2005. – 927с.
14. Новиков Д. А. Методология управления. – М.: Либроком, 2011. – 128 с. (Серія «Умное управление»).
15. Петренко Л. М. Професійна освіта і навчання в Україні: сучасні технології управління : Методичний посібник / Л. М. Петренко, А. Р. Козак, С. П. Коваленко. За заг. ред. Петренко Л. М. – Д.: ІМА-прес, 2011. – 152с.
16. Пикельна В. С. Теоретические основы управления (школоведческий аспект): Методическое пособие / В. С. Пикельна – М.: Высшая школа. – 1990. – 175с.
17. Професійна освіта: Словник: Навч. посіб. / Уклад.: С.У. Гончаренко та ін.; За ред. Н. Г. Ничкало. – К.: Вища школа, 2000. – С. 217.
18. Симонов В. П. Педагогический менеджмент: 50 НОУ-ХАУ в области управления образовательным процессом. Учебн. пособ. / В.П. Симонов – М., 1997. – 264с.
19. Соколов А. Г. Научные основы управления профессионально-техническим заведением / Соколов А. Г. – М., 1989. – 208с.
20. Сучасний словник іншомовних слів: Близько 20 тис. слів і словосполучень / Уклали: О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. – Довіра, 2006. – 789 с. – (Словники України).
21. Хриков Є. М. Управління навчальним закладом: Навч. посіб. / Є.М. Хриков – К.: Знання, 2006. – 365с.
22. Шатун В. Т. Основи менеджменту: навчальний посібник. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. – 376с.

References

1. Boghuta I. (2004). Istorija filosofiji v korotkomu vykladi / Per. z chesjkogho I. Boghuta. M.: Dumka. – 590s.
2. Ghlosarij osnovnykh terminiv profesijnoji osvity / uporjad. T. M. Desjatov / za zagh. red. N. Gh. Nychkalo. K.: Vyd-vo «ArtEk», 2009. – 192s.
3. Gumanitarnaja jenciklopedija: informacionno-analiticheskij portal [Elektronnij resurs] // Centr gumanitarnyh tehnologij. – 2016. – Rezhim dostupu do resursu: <http://gtmarket.ru/encyclopedia/>.

4. Dmytrenko G. A. (2006). Upravlinnja ljudskymy resursamy: navch. posib. / Gh. A. Dmytrenko, N. Gh. Protasova. Kh.: Oldi-pljus. – 66s.
5. Encyklopedija osvity / Akad. ped nauk Ukrainy, gholovnyj red. V. Gh. Kremenj – K.: Jurinkom Inter. – 2008. – 1040s.
6. Kost'kova O.V. (2010). Administrativnoe pravo/ O.V. Kost'kova. – M: Allel'. – 64s.
7. Kryzhko V.V. (2005). Teorija ta praktyka menedzhmentu v osviti Navchalnyj posibnyk. Vydannja 2-ghe dopracjovane., K.: Osvita Ukrainy, 256s.: mal.
8. Kuzjmin O. E. (2003). Osnovy menedzhmentu / O. E. Kuzjmin, O.Gh. Meljnyk., K.: «Akademvydav». – 414s.
9. Marmaza O. I. (2005). Menedzhment v osviti: sekrety uspishnogho upravlinnja, X.: Vyd. Ghrupa «Osnova». – 205s.
10. Marmaza O. I. (2007). Menedzhment v osviti: dorozhnja karta kerivnyka / O. I. Marmaza., X.: Vydav, ghrupa «Osnova». – 448s. – (Serija «Administratoru shkoly»).
11. Meskon M. (2007). Osnovy menedzhmentu/ M. Meskon, M. Aljbert, F. Khedouri; perekl. z anghl. L. I. venko., M.: V-vo «DELO». – 493s.
12. Nikulina A. S. (1992). Social'no-psihologicheskie osnovy upravlencheskoj dejatel'nosti / A.S. Nikulina, Doneck. – 36s.
13. Novyj tlumachnyj slovnyk ukrajinskoji movy u 3 t., T. 1,3 [uklad. V. Jaremenko, O. Slipushko]. – K.: Akonit, 2005. – 927s.
14. Novikov D. A. (2011). Metodologija upravljenja., M.: Librokom. – 128s. (Serija «Umnoe upravljenje»).
15. Petrenko L. M. (2011). Profesijna osvita i navchannja v Ukraini: suchasni tekhnologhiji upravlinnja : Metodychnyj posibnyk / L. M. Petrenko, A. R. Kozak, S. P. Kovalenko. Za zagh. red. Petrenko L. M., D.: IMA-pres. – 152s.
16. Pikel'na V. S. (1990). Teoreticheskie osnovy upravljenja (shkolovedcheskij aspekt): Metod. Posobie / V. S. Pikel'na – M.: Vysshaja shkola. – 175s.
17. Profesijna osvita: Slovnyk: Navch. posib. / Uklad.: S.U. Ghoncharenko ta in.; Za red. N.Gh. Nychkalo. – K.: Vyshha shk., 2000. – S. 217.
18. Simonov V. P. (1997). Pedagogicheskij menedzhment: 50 NOU-HAU v oblasti upravljenja obrazovatel'nym processom. Uchebn. posob./ V.P. Simonov. M. – 264s.
19. Sokolov A. G. (1989). Nauchnye osnovy upravljenja professional'no-tehnicheskim zavedeniem / Sokolov A. G. M. – 208s.
20. Suchasnyj slovnyk inshomovnykh sliv: Blyzko 20 tys. sliv i slovopoluchenj / Uklaly: O. I. Skopnenko, T. V. Cymbaljuk. – Dovira, 2006. – 789s. – (Slovnyky Ukrainy)
21. Khrykov J. M. (2006). Upravlinnja navchalnym zakladom: Navch. Posib./ Je. M. Khrykov – K.: Znannja. – 365s.
22. Shatun V. T. (2006). Osnovy menedzhmentu: navchalnyj posibnyk. – Mykolajiv: Vyd-vo MDGhU im. Petra Moghyly. – 376s.

Пищик О.В. Анализ дефиниции понятия «управління професійно-технічним навчальним закладом».

В даному дослідженні проводиться аналіз дефініції поняття «управління професійно-технічним навчальним закладом» на матеріалі словникових визначень з метою уточнення його етимології, виявлення його основних семантичних складових і значень. Описуються слова, що асоціативно співвідносяться з лексемою управління, робиться спроба визначити головні компоненти для виявлених груп.

Методологічне обґрунтування управління пов'язане із використанням поняття «управління професійно-технічним навчальним закладом», в основі якого покладено розуміння його як особливого виду професійної діяльності керівників. Ця діяльність здійснюється з метою надання потребуючим людям сприяння у соціалізації і ресоціалізації.

Управління як сфера людської діяльності виникло разом із формуванням соціуму – сукупності людей, що існують, певним чином взаємодіючи між собою у процесі спільного виконання тих чи інших робіт. Визначальним етапом у розвитку управління стало зародження і становлення державності. Управління освітніми організаціями – є різновидом соціального управління. Це сучасний напрямок управлінської діяльності, який спрямований на досягнення певних цілей установами освіти, що діють в ринкових умовах, шляхом раціонального використання матеріальних, людських і інших ресурсів зі застосуванням науково обґрунтованих форм, принципів, функцій і методів.

Уточнено, що запровадження ринкових відносин у практику господарювання вимагає принципової зміни методів управління на всіх рівнях управлінської ієрархії. Цим обумовлюється вивчення нових підходів і форм управління, зокрема, менеджменту як особливого виду управління. Менеджмент як наукова дисципліна пройшов довгий і суперечливий шлях становлення, і розглядати його потрібно з урахуванням історичного досвіду та цілей і задач, які були характерними для різних етапів розвитку суспільства.

Ключові слова: адміністрування, керівник, керівництво, менеджмент, педагогічний менеджмент, управління, управління людськими ресурсами, управління професійно-технічним навчальним закладом.

Пищик Е. В. Анализ дефиниции понятия «управление профессионально-техническим учебным заведением».

В данном исследовании проводится анализ дефиниции понятия «управление профессионально-техническим учебным заведением» на материале словарных определений с целью уточнения его этимологии, выявление его основных семантических составляющих и значений. Описываются слова, ассоциативно соотносятся с лексемой управления, делается попытка определить главные компоненты для выявленных групп. Методологическое обоснование управления связано с использованием понятия «управление профессионально-техническим учебным заведением», в основе которого лежит понимание как особого вида профессиональной деятельности руководителей. Эта деятельность осуществляется с целью предоставле-

ния нуждающимся людям содействие в социализации и ресоциализации.

Управление как сфера человеческой деятельности возникло вместе с формированием социума – совокупности людей, существующих определенным образом, взаимодействуя между собой в процессе совместного выполнения тех или иных работ. Определяющим этапом в развитии управления стало зарождение и становление государственности. Управление образовательными организациями является разновидностью социального управления. Это современное направление управленческой деятельности, направленное на достижение определенных целей учреждениями образования, действующими в рыночных условиях, путем рационального использования материальных, человеческих и других ресурсов с применением научно обоснованных форм, принципов, функций и методов.

Уточнено, что внедрения рыночных отношений в практику хозяйствования требует принципиального изменения методов управления на всех уровнях управленческой иерархии. Этим обуславливается изучение новых подходов и форм управления, в частности, менеджмента как особого вида управления. Менеджмент как научная дисциплина прошел долгий и противоречивый путь становления, и рассматривать его нужно с учетом исторического опыта и целей и задач, которые были характерны для различных этапов развития общества.

Ключевые слова: администрирование, руководитель, руководство, менеджмент, педагогический менеджмент, управление, управление человеческими ресурсами, управление профессионально-техническим учебным заведением.

Pishchik E. V. Analysis of definition concept «management by professional and technical educational institution».

In this study an analysis of the definition of the concept of «management of a vocational and educational institution» is conducted on the basis of vocabulary definitions in order to clarify its etymology, to identify its main semantic components and meanings. Described words that associate with the control token, an attempt is made to identify the main components for the identified groups.

The methodological substantiation of management is connected with the use of the concept of «management of a vocational and technical educational institution», which is based on understanding of it as a special kind of professional activity of managers. This activity is carried out in order to assist people in need of socialization and re-socialization.

Management, as a sphere of human activity, arose together with the formation of society - the totality of people existing, in some way interacting with each other in the process of joint execution of certain works. The decisive stage in the development of governance was the emergence and establishment of statehood. Management of educational organizations is a kind of social management. This is a modern direction of management activity aimed at achieving educational institutions operating in market conditions for defined goals through the rational use of material, human and other resources, using scientifically grounded forms, principles, functions and methods.

It is specified that the introduction of market relations in the practice of management requires a fundamental change in management methods at all levels of the management hierarchy. This stipulates the study of new approaches and forms of management, in particular, management as a special type of management. Management as a scientific discipline has undergone a long and contradictory path of formation, and it is necessary to consider it, taking into account historical experience and goals and objectives that were characteristic of different stages of development of society.

Keywords: administration, supervisor, management, management, pedagogical management, management, human resources management, management of vocational education and training institution.